

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ЯК ПЕРСОНАЛЬНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО БІОЛОГА

(Упатова І. П., докторка педагогічних наук, професорка,
в. о. завідувачки кафедри)

Комунальний заклад «Харківська-гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків, Україна

Проблема підготовки сучасного фахівця в закладі вищої освіти, за умов створення освітнього середовища в якому відбувається організація і реалізація індивідуальної освітньої траєкторії навчання здобувачів вищої освіти України, є актуальною, оскільки такий підхід до вищої освіти зорієнтований на європейський вимір, де визначальними є готовність здобувачів вищої освіти до самостійної роботи, самовдосконалення й саморозвитку впродовж життя, й продуктивного впровадження фахових компетентностей у професійній діяльності.

Підготовка сучасних фахівців у закладах вищої освіти є особистісно орієнтованою на здобувача і забезпечує індивідуалізацію процесу навчання, його адаптацію до реальних власних потреб особистості, тому необхідністю стає реалізації студентоцентрированої освіти, яка вимагає формування індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ) студента

Методологічною основою дослідження є комплекс теоретичних методів: аналіз, синтез, обґрунтування, порівняння та узагальнення, систематизації отриманих результатів.

Розглянемо суть і ключові аспекти організації ІОТ майбутнього біолога, яка забезпечить персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача, його фаховий розвиток.

Індивідуальна освітня траєкторія – це обраний здобувачем вищої освіти за власним бажанням і під власну відповідальність – рух до досягнення, визначеного стандартом освіти, до рівня професійної компетентності, що здійснюється при постійній педагогічній підтримці та контролі викладачів, у процесі якого відбувається творча самореалізація, прояв і розвиток сукупності особистісних якостей майбутнього фахівця.

Під індивідуальною освітньою траєкторією студента Ю. Журавльов, Т. Коростіянець розуміє індивідуальний шлях в освіті, що вибудовується і реалізується здобувачем самостійно (чи за педагогічної підтримки наставника,) з метою його самовизначення і самореалізації, формування основ індивідуально-творчого і професійного розвитку особистості студента [2; 3].

Розробка ІОТ передбачає персональну мету, виходячи з якої визначаються проміжні задачі, навантаження, темп освітньої діяльності, етапи реалізації [1, с. 22-26].

Мета розробки ІОТ полягає в забезпеченні якості освіти здобувача, розвитку його особистості за умов створення та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії в рамках певного освітнього компонента, наприклад навчальної дисципліни.

Серед шляхів реалізації ІОТ здобувача в умовах ЗВО можна виокремити, перш за все, побудову індивідуального навчального плану (ІНП) студента, у якому визначено обсяг навчального навантаження здобувача з урахуванням усіх видів навчальної й наукової роботи, форми контролю результатів навчання. ІНП є обов'язковим для виконання здобувачем.

Специфіка побудови ІНП здобувача полягає у виборі ним освітніх компонентів при самостійному формуванні його певної частини; специфіці визначення результатів навчання, які здобувач отримав у неформальній освіті (наприклад, під час проходження сертифікаційних курсів для формування додаткових професійних компетентностей) та академічній мобільності.

Слід зазначити, що провідне місце в структурі індивідуальної освітньої траєкторії належить навчальним дисциплінам за вибором здобувачів, які пропонуються різними науковими кафедрами для ефективного використання можливостей ЗВО з метою задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб майбутніх фахівців, підвищення їх конкурентоспроможності та попиту на ринку праці з урахуванням регіональних потреб тощо.

Так, на кафедрі природничих дисциплін КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР розроблено каталог дисциплін вільного вибору (циклу професійної підготовки) у якому зазначені такі ОК : «Сучасні методи та технології здоров'язбереження», «Основи раціонального харчування», «Нутриціологія», «Соціальна поведінка тварин», «Культурні рослини Світу», «Емерджентні інфекційні хвороби – виклик ХХІ століття», «Садово-парковий дизайн», «Стовбурові клітини: сучасна регенеративна медицина», «Цілющі рослини та гриби, що культивуються», «Рослини у пробірці (in vitro): одержання та можливості використання», «Біологічні лабораторні об'єкти», «Основи інтродукції та акліматизації рослин», «Вступ до біоніки», «Молекулярна інженерія та біобезпека», «Організація дослідницької діяльності».

Студентам пропонуються спецкурси : «Квітникарство», «Сучасні підходи до статевого виховання», «Стратегії інтерактивного навчання»; спецпрактикуми : «Перша допомога при невідкладних станах»; міждисциплінарні спецкурси : «Європейські освітні практики в галузі біології», «Педагогічна генетика» «Психогенетика» тощо.

Серед методів, які допомагають майбутнім біологам реалізувати ІОТ як під час аудиторної роботи, так і в позааудиторній діяльності слід зазначити: дослідницький; проблемний; пошуковий, проєктний та інші.

Реалізації ІОТ здобувача забезпечується його безпосередньою участю в олімпіадах, інтелектуальних марафонах, студентських наукових і творчих конкурсах, проєктах різної тематики, розв'язанням індивідуальних творчих та науково-дослідних завдань (ІНДЗ).

При побудові ІОТ важливим є врахування такого елементу освітньої парадигми, як контроль і оцінювання, якими передбачено зміщення акценту на самоконтроль і самооцінку студентів [2, с. 116-119].

Для ефективною реалізації ІОТ і професійного самовизначення під час навчальних і виробничих (переддипломних) практик здобувач вищої освіти повинен мати індивідуальний вибір і бази практики.

На думку Г.Шевчук, якщо місце проходження практики студенти вибирають на основі професійних інтересів, перспектив працевлаштування (або вже наявного професійного досвіду), тобто за запитом роботодавців, то відбувається значне розширення можливостей реалізації індивідуальної освітньої траєкторії [3, с. 56-61].

Дослідженням доведено, що індивідуальна освітня траєкторія дає здобувачу вищої освіти можливість реалізувати свої індивідуальні потреби, опанувати необхідні для майбутньої професійної діяльності компетентності, які забезпечать йому конкурентоспроможність на ринку праці.

Таким чином, реалізація індивідуальної освітньої траєкторії спрямована на задоволення різнобічних професійних інтересів відповідно до розвитку розумових сил, сприяє формуванню навичок самостійної навчальної праці, а головне, професійному самовдосконаленню майбутнього бакалавра біології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицай Н. Індивідуальна траєкторія методичного становлення майбутнього вчителя біології у вищому навчальному закладі. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* № 9 (Ч. 1), 2014. С. 27-32.
2. Журавльов Ю. Індивідуальна траєкторія навчання. *Новий колегіум*. 2017. С. 22-26.
3. Коростіянець Т. Індивідуальна освітня траєкторія студента: аналіз трактувань поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* Вип. 30, том 4, 2020. С.73-79.
4. Нецерет О. С. Організація індивідуальних освітніх траєкторій навчання в університеті. *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. 2017. Випуск 3(13). С. 116-119.
5. Шевчук Г. Й. Індивідуальна освітня траєкторія студента: суть і ключові аспекти організації. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск 95. 2021. С. 56-61.